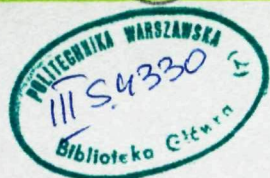

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

92

KAROL MARCIN JANKOWSKI (1868—1928)

Karol Marcin Jankowski urodził się 21 XI 1868 r. w Zasławiu na Wołyniu, w rodzinie ziemiańskiej. W 1880 r. rozpoczął naukę w gimnazjum w Równem a kontynuował od 1882 r. w Szkole Realnej Św. Pawła przy gminie ewangelickiej w Odessie, gdzie osiedliła się rodzina ze względu na chorobę ojca. W tym czasie ujawniły się jego uzdolnienia plastyczne i sprecyzowały zainteresowania. Z własnej inicjatywy pobierał dodatkowe lekcje rysunku. Po uzyskaniu matury w 1887 r. zapisał się na dwuletni kurs oddziału mechaniczno-technicznego w klasie dopełniającej jego szkoły. Po ukończeniu kursu, za namową brata, podjął w 1889 r. studia na Wydziale Architektury Politechniki Ryskiej. Studiował blisko 10 lat, ponieważ musiał w trakcie studiów podejmować pracę zarobkową oraz odbyć służbę wojskową (1891—1892).

Podczas studiów wykonał m.in. projekt wolno stojącej kaplicy w Dowiatowce na Żmudzi i nadzorował jej budowę (1895—1896). W 1898 r. zdobył III nagrodę w międzynarodowym konkursie na projekt muzeum w Rydze, co przyniosło mu znaczny rozgłos i liczne oferty pracy. Po uzyskaniu dyplomu architekta na początku 1899 r. przyjął propozycję pracy u Franciszka Lilpopa w Warszawie.

K. Jankowski był początkowo projektantem w pracowni, a od 1 I 1903 r. wspólnikiem F. Lilpopa. Ich zgodna współpraca trwała do końca życia K. Jankowskiego. Wspólnicy podzielili się specjalnościami: F. Lilpop bardziej angażował się w projektowanie fabryk i magazynów, K. Jankowski zaś reprezentował nurt architektury użytkowej i artystycznej, w której przeważały problemy funkcjonalne i estetyczne. Zdecydowana większość prac powstawała jednak wspólnym wysiłkiem obu architektów.

W styczniu 1915 r. K. Jankowski został zaproszony do Komisji Koła Architektów, powołanej do opracowania programu wyższego wykształcenia architektonicznego. Należał więc do współtwórców Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej (PW). Sam od listopada 1915 r. prowadził na nim wykłady z zasad projektowania. 1 IV 1919 r. znalazł się w gronie pierwszych mianowanych profesorów PW jako profesor nadzwyczajny. 1 IV 1921 r. został mianowany profesorem zwyczajnym w Katedrze Projektowania Miejskiego. W latach 1915—1919 był delegatem Wydziału Architektury do Senatu PW, w latach 1919—1920 członkiem Komisji Bibliotecznej, a w latach 1923—1925 dziekanem Wydziału Architektury.

W kierowanej przez prof. K. Jankowskiego Katedrze i Zakładzie Projektowania Miejskiego, oprócz realizacji programu dydaktycznego, podejmowano studia teoretyczne zagadnień zdrowotnych, statystyczno-prawnych i społecznych w dziedzinie mieszkalnictwa. Wykłady prof. K. Jankowskiego zawierały systematyczny przegląd zagadnień związanych z projektowaniem budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, rozumianych jako część organizmu miejskiego.

Odnaczyły się prostotą środków przekazu, brakiem emfazy, całkowitym skupieniem na treści z odrzuceniem powierzchownej ekspresji i aktorstwa. Z katedry prof. K. Jankowskiego w latach 1922—1928 wyszło 24 absolwentów, spośród których najwybitniejszą pozycję w zawodzie osiągnął Szymon Syrkus.

Prof. K. Jankowski należał do ścisłej czołówki polskich architektów. Uważany jest za pioniera modernizmu, promotora konstruktywizmu i przedstawiciela realizmu na gruncie polskim. Dominującą cechą jego twórczości było dążenie do prostoty i powściągliwości w stosowaniu dekoracji. Wcześniej od innych architektów dostrzegł wzajemną zależność między użytkową a estetyczną stroną architektury. Wspólnie z F. Lilpopem rozwijali koncepcję przestrzennego kształtowania budynku jako całości. Ich spółka odegrała ważną rolę w wypracowaniu nowych zasad architektury, a także w racjonalnym przekształcaniu układów funkcjonalnych, które zachowały aktualność do połowy XX wieku.

Prof. K. Jankowski samodzielnie i we współpracy zrealizował w sumie 57 projektów architektonicznych o różnym charakterze i przeznaczeniu. Najważniejsze z nich to: Instytut Higieny Dziecięcej im. barona de Lenvala przy ul. Litewskiej 16 w Warszawie (1902—1908), pałac w Zaborowie (1903—1905), budynek Zarządu Warszawskich Zakładów Gazowych przy ul. Kredytowej (1905—1907), gmach Pierwszego Warszawskiego Towarzystwa Wzajemnego Kredytu w Warszawie (1910—1913), Dom Towarowo-Konfekcyjny Tow. Akc. Bracia Jabikowscy w Warszawie (1913—1914), Fabryka Samochodów Ciężarowych i Odlewów Części Samochodowych w Ursusie (1924—1926), Instytut Aerodynamiczny (1925—1926) i Dom Spółdzielczości Rolniczej im. Stefczyka (1927—1928) w Warszawie. Jego dziełem był również kościół św. Stanisława w Małkini (1906—1909) oraz kościół i Dom Stowarzyszenia Zakładów Wychowawczych im. Najświętszej Rodziny z Nazaretu przy ul. Czerniakowskiej w Warszawie (1924—1930).

Prof. K. Jankowski aktywnie działał w Kole Architektów Stowarzyszenia Techników w Warszawie jako m.in. wiceprezes (1913—1918) i od marca 1927 r. jako prezes. W latach 20-tych prezesował Towarzystwu Urbanistów Polskich i Towarzystwu Popierania Przemysłu Ludowego. Brał udział w pracach sądów konkursów architektonicznych i był jednym z organizatorów Międzynarodowej Wystawy Architektury Nowoczesnej w 1926 r. w Warszawie.

W 1917 r. wszedł do komitetu redakcyjnego działu „Architektura” w *Przeglądzie Technicznym*. Był jednym z założycieli w 1925 r. miesięcznika *Architektura i Budownictwo*. Sam jednak publikował niewiele.

Prof. K. Jankowski zmarł 4 I 1928 r. w Warszawie na atak serca. Został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (165-I-13).

Opracował Józef Piłatowicz